

OLYMPISKA SPEL

- som en bokmässa med svett och tårar

Jag närmar mig den stora arenan. Det är Mässhallen i Göteborg, som gränsar till ett kaotiskt byggprojekt vid Korsvägen och det nya stora spegelreflekterande hotellet med "dallasfasaden", väl synligt för den som står framför Liseberg och söker ett inträde.

Som om jag befann mig framför en betydelsefull lekarena, där allt kan hända och där de omtalade världsförfattarna intar montrarna. Jag känner högtrycket från Bokmässan, som i all in publicistiska narcissism kommer att spegla sig i den litterära ytan, som i ett hav, där språkets ringar kommer smygande ut till den läshungriges medvetna jag.

Det täta, molande "surret" bland montrarna stiger upp mot mässtaket, som ett omedvetet tryck med åskådarnas förväntningar. Som i en simhall i Sidney, där strålkonstruktionen kommer att darra, då simmarna kastar sig besinningslöst ut i ett hav av förväntade prestationer.

Det är en tid av oro, ilningar i kroppen och kommersiell stressfeber. Jag ramlar genast på de idoga amatörerna som tilldelats de avsides montrarna. Bland tavlor, glitter och julkort och antikvariska delikatesser går jag vidare mot de kapitalstarka förlagsmontrarna, där de professionella litteratörerna laddar upp med autografpennor med hög, frenetiska kapacitet.

Som om de redan säljande namnen hade fullföljt sina lopp, sprängt målsnöret och givit sig tid att se beundrarna i ögonvrån.

Genast snubblar jag på de skrivande maratonlöparna, vilka redan gjort sina ärevarv: en Jan Guillou, Herman Lindqvist, Kerstin Ekman; eller sugts in i en bokvirvel, där de ledande förlagen kör sina lopp – väl annonserade på tavlor. Bokmässan lyser i neotext medan rulltrappor transporterar ärrade besökare upp till de väl inmutade träningspassen, där Wittgenstein med förkärlek kan blanda sig med en hysteri av bantarböcker innehållande strukturerad livsföring.

Nog är det hit som vi kommer med våra biljetter för se de kända namnen, ansiktena, kropparna, rörelserna. Mitt i ett hundrameterslopp kan man ana att tiden står stilla eller åtminstone berövas en hundradel av en sekund, då de utmätta poeterna läster sina dikter, vars ord slår in som spikar i mässtakets bjälkar av stål och betong.

Kroppssvetten börjar tillta och programbladet bläddrar fram fixstjärnor över den litterära världshimlen. Kanske ändå det finns en självkritik just i frågorna kring litteraturens vara eller inte vara; litteraturkritikens berättigande? Eller är det just som ett oanat höjdhopp av P O Enqvist, eller ett diskuskast av Björn Ranelid eller en hård höger från Ernst Brunner, som vi väntar på. Eller kanske de kvinnliga författarnas intagande av mordets gåta – en Liza Marklind eller Anne Holt eller Inger Frimansson – lösande den socialt betingade polisgåtan.

Mässhallen som en idrottsarena. Presentationerna, som en gammal 40-minuterslektion, i en hörsal, mer lutande mot centrum än en läktarrad på Sidneys friidrottsarena.

Den litterära begåvningen driver fram den ena medaljen efter den andra. Glädje och sorg som blandas, som efter ett lyckat lopp, som när Marion Jones äntligen

brister ut i tårar och fotografierna trycker obarmhärligt in smärtan och lyckan i samma bild.

Det är som om nobelpriset ändå kunde jämföras med olympiaguldet. Spänningen framför "nobeldörren" lika het och plågsam. Äntligen Astrid Lindgren! Men inte. Horace Engdahl kanske ändå med känslfullstämma skulle kunna uttala namnet. Eller en finlirare i stavhoppsgropen som Tomas Tranströmer, som tagit dig upp med glasfiberstaven under alla år och med en avsevärd poetisk spänst gjort tidlösa frånskjut över ribban.

Hur nära kan inte poesin vara i detta Olympiska spel? Hur lätt kan inte ribban falla och liknas vid den refuserades blick av besvikelse, illamående och tragiska slutpunkt.

Nära är inte nog. En andra plats på försäljningslistan räcker inte. Det är högst på pallen som räknas – inte bara på en bibliotekhylla, utan också på den simmartron som bär namnet Therese Alshammar.

Författare har sina egna mål, simmerskan söker sin väg, sina mål bortom det tidlösa och oberäkneliga; som en dikt, oklar för oss andra men glasklar som en metaforisk vattenspegel för den som frånsäger sig all andning under minst femti meter.

Nu strömmar bilderna emot oss. Prestationsbilderna. Odopade – i bästa fall. Ett Sidney i vardagsrummet.

Handbollslandslaget vägrar att läsa sin Samuel Beckett. Vägrar att förlora. Som det bara fanns oöppnade "kurkburkar", varifrån den plötsliga energin hämtas och serveras. I seminerrummet påtalar någon behovet av att framhålla René Descartes devis: "Jag tänker, alltså är jag till". De tävlande och läsaren kanske någon gång låter sig överraskas av Beckett och därmed låta sig känna innebörden av orden: "Jag förlorar. Därför är jag till". För nog är det så att det inte alltid är den stora konsten att se sig som vinnare som utmärker en god olympier. Jag vill inte glömma ett äkta olympiskt spel, vid Olympos gröna ängder, där kampen och modet är det viktiga.

En gång handlade det om "att kämpa väl". Amatörerna var vanliga människor av kött och blod och kunde vara som du och jag, en av oss. En som inte strävade upp mot gudarna, liksom Eros, utan en naturligt lekande kraft, som kom ner till den i spelet deltagande människan: Gudarnas agape – en ära och nåd att få leka till gudarnas ära.

Vem kan då fälla tårar för den som inte når segerkransen? Vem kan då finna glädje i segern? Skyndsamt springer vi hemåt med det överraskande fredsbudskapet från Maraton: "Kriget är slut och freden är kommen!"

En politiker som Göran Persson skulle göra sig bra i kulringen, stor stark och med obändig styrka. Denna kraft kommer även den växande Läsrörelsen tillgodo. För visst behöver vi böcker, ett språk, en glädje, som kan genomströmma en Bokmessa. eller en Olympiad. Vi uppmanas att bruka språket lika flitigt och naturligt, som att kunna springa till brevlådan för att hämta dagens post. Allt har sin tid – och tar sin tid!

Hans-Evert Renérius